

Afghanistan

Om rapporten

Syftet med rapporten är att ge en analys över situationen i landet.

Rapporten är i första hand ett stöd till Migrationsverkets strategiska och operativa ledning. Refererade källor är färre och författaren utgör en källa i sig. För fördjupad information vid handläggning av migrationsärenden hänvisas till den landinformation som Lifos producerar i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#).

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Lägesanalys: Afghanistan

2017-06-16, version 1.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2017

Omslagsbild: Openclipart

Innehåll

1. Inledning	4
2. Säkerhetsläget	4
2.1. Generellt om konfliktmönstret	7
2.2. Konfliktintensitet och trender.....	8
2.3. Territoriell kontroll	9
2.4. Civila offer för konflikten	10
3. Hazarer och sekterism	11
4. Internflyktingar	13
5. Avslutande analys	15
Källförteckning	17

1. Inledning

Syftet med rapporten är primärt att ge stöd till strategiskt och operativt beslutsfattande inom Migrationsverket. Rapporten ger en översiktlig lägesbild och analys av situationen i Afghanistan med möjlig utveckling framöver.

Informationen har hämtats från flera källor och endast uppgifter som kan tillskrivas särskild betydelse har refererats. För fördjupad information vid handläggning av migrationsärenden hänvisas till den landinformation som Lifos producerar i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#).

2. Säkerhetsläget

Generellt sett så har det under det senaste året skett en fortsatt försämring av säkerhetsläget i Afghanistan, men det råder alltjämt stora skillnader avseende konfliktintensiteten på olika platser i landet.¹ Ökat geografiska variationer så har konflikten i stort intensifierats med ett stort antal väpnade sammandrabbningar.² Flygangrepp utförda av regeringssidan och de internationella styrkorna har också ökat markant.³ Antalet dokumenterade civila offer (dödade och skadade) för konflikten var under 2016 totalt 11 418 vilket innebar en treprocentig ökning från 2015 års totalsiffra.⁴ Under första kvartalet 2017 minskade dock civila offer med fyra procent jämfört med första kvartalet 2016.⁵

Som ett svar på den försämrade säkerhetssituationen har kvarvarande amerikanska styrkor⁶ i landet intagit en allt mer aktiv roll sedan de under sommaren 2016 fick ett utvidgat mandat att agera om insatsen kan ha en ”strategisk effekt” för utfallet på slagfältet.⁷

Konfliktläget i Afghanistan kan fortsatt beskrivas som ett eskalerande dödläge där konfliktaktivitet och stridigheter intensifieras utan att det sker

¹ I Panjshir som utgör en av landets lugnaste provinser, registrerades av EASO:s säkerhetskälla, endast en säkerhetsincident under perioden 1 september 2015 till 31 maj 2016. Detta kan jämföras med konfliktintensiva Helmand där man registrerade 1828 incidenter under samma period. European Asylum Support Office (EASO), *EASO Country of Origin Information Report – Afghanistan Security Situation*, November 2016, s. 52, 78. Panjshir omnämns fortsatt som en av de provinser med minst konfliktpåverkan i landet. (Lokal analytiker A, möte i Kabul april/maj 2017)

² United Nations, Report of the Secretary-General (UNSG): *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*, A/71/826-S/2017/189, 2017-03-01, s. 3f.

³ FN-organisation A, möte i Kabul april/maj 2017

⁴ UNAMA, Afghanistan: *Annual report 2016, protection of civilians in armed conflict*, s. 3.

⁵ UNAMA, *UNAMA First Quarter 2017 Civilian Casualty Data*, 2017-04-27.

⁶ Styrkorna har reducerats med 90 % till under 9 000 under de senaste fem åren, (Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction (SIGAR), *Quarterly Report to the United States Congress*, 2017-04-30, s. 5)

⁷ Det är idag svårt att veta exakt vad de amerikanska insatsreglerna egentligen innebär. (Internationell organisation A, möte i Kabul april/maj 2017)

någon avgörande förändring på slagfältet eller i den rådande maktbalansen mellan konfliktparterna. Den väpnade oppositionen med talibanrörelsen som främsta aktör visar sig dock fortsatt offensiv och kapabel att inta nytt territorium på landsbygden. Oppositionen fortsätter också att inta distriktcenter även om kontrollen över dessa center på många håll växlar relativt snabbt. De afghanska regeringsstyrkorna prioriterar fortsatt beskyddet av viktiga urbana center, främst landets 34 provinshuvudstäder, och oppositionen saknar alltså kapacitet att inta och behålla kontrollen över dessa under en längre period även om man fortsatt utövar hård press mot dem.

Provinshuvudstäder som länge pressats och som hör till de mest sårbara är exempelvis: Lashkar Gah (Helmand), Kunduz City (Kunduz) och Tarin Kot (Uruzgan).⁸ Den enda provinshuvudstad som har fallit sedan upproret började efter talibanregimens fall är Kunduz city, vilket skedde i september 2015 då staden hölls av upprorsgrupper under cirka två veckor innan de afghanska säkerhetsstyrkorna med internationellt understöd lyckades med ett återtagande.

Islamiska Staten i Afghanistan (ISKP)⁹ har bekämpats hårt på flera fronter, men har trots att man lidit svåra förluster ändå lyckats behålla en närvaro i landet. Framförallt finns rörelsen i landets östra delar, i de södra distrikten av Nangarharprovinsen men också i exempelvis den angränsande Kunarprovinsen.¹⁰ Rörelsen har även lyckats genomföra ett antal större attentat, bland annat mot shiamuslimska mål i Kabul under andra halvan av 2016.¹¹ Även om ISKP fortsatt utgör en numerärt begränsad del av den väpnade oppositionen, har man i kraft av sitt namn och sitt agerande förmått dra till sig uppmärksamhet och sprida fruktan på ett sätt som riskerar att påverka konfliktdynamiken genom både interna och externa aktörers agerande i förhållande till konflikten. Risk finns också för att IS-krigare i Syrien och Irak försöker ta sig till Afghanistan när de nu pressas tillbaka från sina kärnområden där. För många av de centralasiatiska elementen inom IS är de norra delarna av Afghanistan en plats som står dem språkligt och kulturellt nära och som därför skulle kunna utgöra en möjlig destination.

Situationen i Afghanistan ter sig enligt många bedömare som alltmer komplex sett till både externa och interna aktörer. Under det senaste året har det exempelvis kommit allt fler rapporter om en ökad inblandning i konflikten av regionala aktörer som Ryssland och Iran, vilka betraktar ISKP som ett större hot mot säkerheten i regionen än talibanrörelsen, och följaktligen sägs stödja taliban i kampen mot ISKP. Vad detta stöd exakt

⁸ Internationell organisation A, möte i Kabul april/maj 2017

⁹ Ofta benämnt "the Islamic State in Khorasan Province" på engelska. Khorasan utgör en historisk region bland annat omfattande områden i Afghanistan och Iran.

¹⁰ Afghanistan Analysts Network (AAN), *The Battle for Mamand: ISKP under strain, but not yet defeated*, 2017-05-23.

¹¹ UNAMA, Afghanistan: *Annual report 2016, protection of civilians in armed conflict*, s. 34f.

består i är dock inte bekräftat och bakom den ökade inblandningen i konflikten ligger troligtvis också mer geostrategiska¹² intressen.

General John W. Nicholson som är befälhavare för både den NATO-ledda missionen Resolute Support och de amerikanska styrkorna i Afghanistan omnämnde i december 2016 Ryssland, Pakistan och Iran som skadliga aktörer i Afghanistan på grund av sin hållning/relation till terror- och motståndsgrepp där. Rysslands sändebud till Afghanistan, Zamir Kabulov, har vidare i en intervju yttrat att talibanrörelsens motstånd mot närvaron av utländska styrkor i Afghanistan är berättigat.¹³

Risken finns för ett gryende proxykrig i Afghanistan mellan externa aktörer med skilda intressen och agendor i landet, vilket inte enbart riskerar att förlänga och förvärra konflikten utan även att komplicera en möjlig lösning.

Det är dock fortfarande oklart vad Trump-administrationen kommer att besluta om för strategi i Afghanistan. Mycket tycks ändå tala för ett visst upptrappat engagemang, sett utifrån administrationens uttalade utrikespolitiska intresse att bekämpa islamistisk terrorism och då amerikanska generaler redan har föreslagit en truppförstärkning till landet för att bryta det dödläge som man anser råder på marken.¹⁴

Internt har mindre väpnade grupper på skilda platser i Afghanistan tid efter annan bytt flagg och sagt sig strida för ISKP även om många bedömare anser att deras länkar till moderorganisationen är oklar och i många fall obefintlig. Oaktat deras koppling till ISKP så innebär deras vilja att strida under ISKP-flagg att de, med inspiration från moderorganisationen, potentiellt är villiga att utöva en mer extrem typ av våld gentemot lokalbefolkningen. Risk finns vidare att ISKP, i ett värsta scenario, med sin antishiitiska hållning förmår sätta igång en sekteristisk våldspiral i landet och i förlängningen ett krig mellan etniska grupper liknande situationen under 90-talets inbördeskrig. Det råder dock stor enighet bland de källor som Lifos har träffat i Kabul i slutet av april/början av maj 2017 att man inte ser någon sådan tendens ännu. Lifos bedömer dock utifrån de olika källornas resonemang att oron för en sådan utveckling idag är större än för ett år sedan. UNAMA har också i sin senaste årsrapport ägnat sekteristiska attentat ett eget avsnitt, vilket inte varit fallet tidigare.

Nyligen upplevde huvudstaden en svart vecka av terror och protester, vilken inleddes med ett massivt självmordsdåd den 31 maj. Troligen utgjorde

¹² Mer om Rysslands ökade inblandning i Afghanistan här: Ahmed Rashid, *Moscow moves into the Afghanistan vacuum*, 2017-01-13.

¹³ SIGAR, *Quarterly Report to the United States Congress*, 2017-04-30, s. 61.

¹⁴ Alldeles nyligen uppgav tjänstemän inom administrationen att Trump givit mandat åt Försvarsminister James Mattis att besluta om truppnivåer i Afghanistan. Mattis anses stödja idén om en truppförstärkning men det är osäkert i vilken omfattning och vid vilken tidpunkt. Mer information om USA:s strategi kan förväntas komma innan mitten av juli månad. (The New York Times, *Trump Gives Mattis Authority to Send More Troops to Afghanistan*, 2017-06-13)

denna attack det dödligaste attentatet¹⁵ som utförts i huvudstaden sedan 2001. Följdverkningarna av attacken kan ännu inte helt överblickas då det utlöste en folklig vrede, våldsamma demonstrationer och därefter ett nytt attentat¹⁶ under en begravning, vilket bidragit både till att ytterligare urholka förtroendet för den afghanska regeringen och till att öka redan befintliga politiska spänningar i landet. Det återstår att se hur regeringen i Kabul förmår lugna det läge som uppstått samt motverka en möjlig negativ trend av polarisering mellan olika politiska/etniska läger i landet.

Det flesta politiker, liksom de breda folklagren, vill dock undvika en situation som eskalerar bortom all kontroll, och även om den nuvarande regeringen är djupt splittrad och dysfunktionell så saknas det andra aktuella politiska alternativ som på ett bättre sätt skulle kunna möta de svåra utmaningar som landet har. Det verkar därmed trots allt råda en bred enighet om att den nuvarande svaga regeringen¹⁷ är bättre än de flesta alternativ.¹⁸

2.1. Generellt om konfliktmönstret

Konflikten i Afghanistan följer i huvudsak tidigare känt mönster sedan det internationella trupptillbakadragandet.¹⁹ Den väpnade oppositionen, med talibanrörelsen som främsta aktör, visar sig fortsatt kapabel och alltmer offensiv i sin krigföring mot den afghanska regeringen. Oppositionen har ett fortsatt fokus på konventionell krigföring i syfte att vinna territorium och antalet markstrider ökade under 2016, medan asymmetrisk krigföring i form explosioner, självmordsattacker och avrättningar minskade under året. Det är framförallt upprorsgrupperna som står för merparten av konfliktaktiviteten. De är mer rörliga och offensiva medan regeringssidan främst för ett försvarskrig från fasta positioner.²⁰

¹⁵ Den afghanska regeringen har pekat ut Haqqani-nätverket (som utgör en del av talibanrörelsen) som ansvariga för attentatet, men talibanrörelsen har nekat till inblandning även om tillvägagångssättet stämmer väl överens med vad som vanligen kännetecknar talibanrörelsens attacker. (AAN, *A Black Week in Kabul (2): Who are the most likely perpetrators?*, 2017-06-07)

¹⁶ Tre explosioner iscensattes under en begravning som bevistades av många ledande politiker, främst från det tadjikdominerade partiet Jamiat-e-Islami. Attacken framkallade stark vrede och små grupper på platsen började attackera polisen, men ska ha lugnats ner av stamäldeste på plats. Regering och säkerhetsorgan anklagades både för att ha brustit i att beskydda de sörjande och för att konspirera med attentatsmännen. Även Balkhs guvernör, Atta Mohammad Nur, kallade attacken mot begravningsföljet en konspiration specifikt riktad mot hans eget parti Jamiat-e-Islami. (AAN, *A Black Week in Kabul: Terror and protests*, 2017-06-04)

¹⁷ Den samlingsregering som leder landet sedan 2014 har visat sig vara handlingsförlamad avseende bland annat viktiga politiska reformer och har kännetecknats av en ändlös oenighet kring exempelvis olika politiska utnämningar. Man har inte heller ännu lyckats få till stånd det parlaments- och distriktsval som skulle ha hållits redan under 2015. (TOLONews, *Govt Calls On IEC To Set A Date For Parliamentary Elections*, 2017-06-08)

¹⁸ AAN, *A Black Week in Kabul: Terror and protests*, 2017-06-04.

¹⁹ ISAF:s mandat upphörde vid årskiftet 2014/2015 och afghanska säkerhetsstyrkor övertog då det fulla ansvaret för landets säkerhet. Kvar på afghansk mark finns dock fortsatt den mindre NATO-ledda missionen *Resolute Support* i en icke stridande roll, vilken upprättats med huvudsakligt syfte att utbilda och stödja inhemska säkerhetsstyrkor och säkerhetsinstitutioner.

²⁰ Internationell organisation A och FN-Organisation A, möte i Kabul april/maj 2017.

Fortsatt använder sig upprorsgrupperna även av asymmetrisk stridstaktik, exempelvis i form av frekventa och komplexa angrepp i huvudstaden. Även om antalet självmordsdåd och komplexa attacker i Kabul har minskat på senare år så är de attacker som genomförs allt dödligare.²¹ De flesta av de större, komplexa angreppen under 2016 riktades mot myndighetsmål eller mål som förknippats med den internationella närvaron i landet med undantag från tre angrepp, vilka riktades mot landets shiamuslimer.²² Huvudmålen för riktade attacker i Kabul är även fortsättningsvis olika myndighetsmål samt afghanska och internationella styrkor,²³ och under första kvartalet 2017 har trenden också fortsatt med något färre självmordsdåd och komplexa attentat, men med fler civila dödsoffer än vad som var fallet under första kvartalet 2016.²⁴

2.2. Konfliktintensitet och trender

Stridsaktiviteterna fortsatte även under den gångna vintern utan något egentligt avbrott och under januari månad 2017 registrerade FN 1877 väpnade sammandrabbningar, vilket utgjorde den högsta siffran som registrerats för en januarimånad av FN.²⁵ Siffrorna följer också det mönster som framträtt sedan det internationella trupptillbakadragandet av mindre säsongsmässiga variationer i konfliktintensiteten.²⁶ Regeringssoldater och upprorsmän åker inte längre hem till sina familjer på vinterledighet så som förr. Trots detta så annonserar talibanrörelsen fortsatt sin årliga våroffensiv. I år skedde det under namnet ”Operation Mansouri”, men redan innan den inleddes hade ett av de värsta attentaten gentemot de afghanska styrkorna sedan 2001 genomförts mot en militärbas i Balkh.²⁷

Konfliktaktiviteten sedd utifrån antalet säkerhetsincidenter nådde ett nytt rekordår under 2016 med 23 712 dokumenterade säkerhetsincidenter av UNAMA, vilket utgjorde en uppgång om cirka fem procent från 2015.²⁸ De höga incidentnivåer som också inlett innevarande år innebär att 2017 skulle kunna torna upp sig till ett nytt dystert rekordår eller i vart fall erfara liknande nivåer som 2016.²⁹

Striderna mellan de afghanska säkerhetsstyrkorna och den väpnade oppositionen har under det första kvartalet 2017 varit fortsatt intensiva i nyckelområden i provinserna: Helmand, Kandahar, Nangarhar, Kunar och

²¹ Landinfo, *Temanotat Afghanistan: Sikkerhetssituasjonen i provinsen Kabul*, 2016-11-25, sid.10; FN-organisation A

²² Landinfo, s. 11ff.

²³ Internationell organisation A, möte i Kabul, april/maj, 2017.

²⁴ FN-organisation A, möte i Kabul, april/maj, 2017.

²⁵ UNSG: *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*, A/71/826-S/2017/189, 2017-03-01, s. 4.

²⁶ Lifos, *Läges- och scenarioanalys Afghanistan*, 2016-02-03, s. 5.

²⁷ Reuters, 2017.04-28, *Afghan Taliban launch spring offensive as U.S. reviews strategy*.

²⁸ UNSG: *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*, A/71/826-S/2017/189, 2017-03-01, s. 3.

²⁹ Internationell organisation A och FN-Organisation A, möte i Kabul april/maj 2017.

Ghazni. Afghanska säkerhetsstyrkor flyttade sin bas från Sangins distriktcenter i Helmand efter månader av sammandrabbningar med talibanrörelsen och på grund av läget i Helmand har USA nu under våren stationerat 300 marinsoldater i provinsen.³⁰

2.3. Territoriell kontroll

Den afghanska regeringen har fortsatt kontroll över viktiga befolkningscenter så som landets samtliga 34 provinshuvudstäder. Oppositionen har dock utövat hård press mot ett antal provinshuvudstäder under 2016 och har även en uttalad intention att fortsätta med detta under 2017.³¹

Enligt uppgifter från de amerikanska styrkorna USFOR-A låg, per den 20 februari 2017, 243 av landets 407 distrikt under regeringskontroll (97 distrikt) eller regeringsinflytande (146) medan 45 distrikt (i 15 provinser) bedömdes ligga under upprorsgruppernas kontroll (11) och inflytande (34).³² Övriga 119 distrikt betecknades som omstridda. Enligt dessa uppgifter hade regeringen således inflytande/kontroll över ca 60 % av landets distrikt, upprorsgrupperna hade inflytande/kontroll över 11 % och 29 % var omstridda.³³ Enligt en internationell källa med god insyn i konfliktläget i landet så är cirka 50 % av landet antingen kontrollerat/inflyttat av talibanrörelsen eller omstritt. I Helmandprovinsen bedöms rörelsen kontrollera ca 80 % av territoriet.³⁴

I februari 2017 bedömdes cirka 3 av landets cirka 32³⁵ miljoner invånare leva i områden som kontrolleras/står under inflytande av upprorsgrupper. Detta utgjorde en uppgång på drygt 7 % från augusti 2016.³⁶

USFOR-A har identifierat nordöstra Helmand, nordvästra Kandahar, Uruzgan och nordvästra Zabul som det sammanhängande område där flest distrikt kontrolleras eller influeras av upprorsgrupper. Detta område står för en tredjedel av de 45 distrikt som bedöms vara under upprorsgruppernas kontroll eller influens. De provinser med mest upprorskontroll/-inflytande

³⁰ Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction (SIGAR), *Quarterly Report to the United States Congress*, 2017-04-30, s. 82.

³¹ Internationell organisation A, möte i Kabul april/maj 2017.

³² När det gäller bedömningen av territoriell kontroll kan den variera beroende på vem som är källa till informationen. Olika källors presentation av läget kan skilja sig åt dels på grund av olika definitioner avseende begrepp som "kontroll" och "omstridd", och även politiska intressen kan i viss mån förväntas spela roll för gränsdragningen. Talibanrörelsen kan exempelvis förväntas ha ett intresse av att presentera en bild av sin framgång på slagfältet medan exempelvis de amerikanska styrkorna delvis kan förväntas ha ett intresse av att visa på en problematisk situation när man nu föreslår att den internationella truppen närvaron i Afghanistan ska förstärkas igen på grund av det dödläge som man anser råder i landet samtidigt som det kan förväntas att man inte heller vill framställa sig som en svag part.

³³ SIGAR, s. 87f.

³⁴ Internationell organisation A, möte i Kabul april/maj 2017.

³⁵ Befolkningsstatistik gällande Afghanistan är dock osäker.

³⁶ Operation Freedom's Sentinel/Lead Inspector General Mission, *Report to the United States Congress*, 1 januari – 31 mars 2017, s. 13.

bedöms vara Uruzgan (med fyra av sex distrikt under upprorskontroll/-inflytande) samt Helmand (med nio av fjorton distrikt under upprorskontroll/-inflytande).³⁷

Helmand, Kandahar och Uruzgan hör också till de provinser där flest civila offer för konflikten skördats under de tre inledande månaderna av 2017 enligt UNAMA:s senaste kvartalsrapport (se avsnitt 2.4).

2.4. Civila offer för konflikten

År 2016 utgjorde ett nytt dystert rekordår sett till civila offer för konflikten. Antalet dokumenterade fall var totalt 11 418 (3 498 dödade och 7 920 skadade) vilket innebar en treprocentig ökning från 2015 års totalsiffra.³⁸

I fem av Afghanistans åtta regioner ökade antalet civila offer under 2016. Flest civila offer registrerades i den södra regionen (provinserna Helmand, Kandahar, Nimroz, Uruzgan och Zabul) med en totalsiffra på 2 989 (1 056 dödade och 1 933 skadade), vilket innebar en ökning om 17 procent jämfört med 2015. UNAMA redovisar inte vanligen offer på provinsnivå men angav i årsrapporten för 2016 att Kabul under året varit den provins där flest civila offer skördats till följd av självmordsdåd och komplexa attacker. Under 2016 registrerades 1 758 civila offer i provinsen Kabul (varav 376 dödade och 1 382 skadade). Se vidare i UNAMA:s årsrapport för 2016.³⁹

Under första kvartalet 2017 dokumenterade UNAMA totalt 2 181 civila offer för konflikten (715 döda och 1 466 skadade) vilket utgjorde en fyraprocentig minskning jämfört med samma period 2016. Minskningen kan enligt UNAMA delvis bero på att många civila flytt från stridsintensiva områden under 2016.⁴⁰

Geografiskt dokumenterades flest civila offer i provinserna Kabul (till följd av självmordsdåd och komplexa attentat i huvudstaden), Helmand, Kandahar, Uruzgan och Nangarhar under första kvartalet 2017.⁴¹

I enlighet med trenden från föregående år så är det under första kvartalet 2017 fortsatt markstrider som förorsakar flest civila offer för konflikten. Efter markstrider är det sprängladdningar och självmordsdåd samt komplexa attacker som leder till flest offer.⁴²

Panjshirprovinsen är alltså tämligen opåverkad av konflikten.⁴³ Läget är också relativt lugnt i centrala högländsområdet (provinserna Daikundi och

³⁷ SIGAR, s. 88.

³⁸ United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), Afghanistan: *Annual report 2016, protection of civilians in armed conflict*, s. 3.

³⁹ Ibid, s. 4 och fotnot 12.

⁴⁰ UNAMA, *UNAMA First Quartier 2017 Civilian Casualty Data*, 2017-04-27.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

⁴³ Se fotnot 1 och <http://www.thenational.ae/world/central-asia/foreign-kayakers-surprise-afghans-in-the-panjshir-valley>

Bamyan). Det har dock skett en försämring i vissa områden av Daikundi, vilka påverkats av situationen i angränsande Uruzgan.⁴⁴ UNAMA redovisar vanligen antalet civila offer nedbrutet på regionnivå och Daikundi och Bamyan utgör tillsammans regionen ”Central Highlands”. I denna region ökade antalet civila offer under 2016 jämfört med 2015. Under 2015 dokumenterades totalt 58 civila offer totalt för både Daikundi och Bamyan medan denna siffra ökade till 115⁴⁵ under 2016.⁴⁶

3. Hazarer och sekterism

I stort sett så sammanfaller Afghanistans shiamuslimska minoritet med den etniska minoriteten hazarer. Det finns dock även shiamuslimer inom andra etniska grupper i landet liksom det finns ett mindre antal hazarer som inte är shiiter.⁴⁷ En majoritet av befolkningen bekänner sig till sunni-islam.

Jämfört med många andra länder i den muslimska världen så har Afghanistan på senare år utmärkt sig genom frånvaron av sekteristiskt våld och endast undantagsvis har sådant våld kommit till uttryck efter 2001.⁴⁸ Ett trendbrott avseende detta skedde dock under andra hälften av 2016 då en rad högprofilerade attacker riktades mot shiamuslimska mål i bland annat Kabul.⁴⁹

Under andra halvan av 2016 registrerades fem separata attacker mot shiamuslimska moskéer och folksamlingar av UNAMA. Tre av dessa dåd utgjordes av storskaliga attacker i Kabul, vilka tillsammans krävde 691 civila offer (144 dödade och 547 skadade). ISKP tog på sig ansvaret för dessa attacker och gjorde samtidigt antishiitiska uttalanden. Utöver attackerna i Kabul så skedde två riktade attacker mot moskéer där shiamuslimer samlats i Balkh respektive Herat. Ingen grupp tog dock på sig dessa dåd.⁵⁰

Information om sekteristiska attentat under första halvåret 2017 kan förväntas publiceras i UNAMA:s halvårsrapport i juli i år. Det har bland annat skett en mindre riktad attack mot en shiamoské i Herat city den 1 januari i år, varunder en fjärrstyrd sprängladdning dödade en shiamuslim och skadade fem andra civilpersoner.⁵¹ I skrivande stund rapporteras det också om en ny attack utförd i Kabul mot en shiamoské. ISKP ska ha tagit på sig attacken som ska ha skördat åtminstone fyra dödsoffer.⁵²

⁴⁴ Internationell organisation A, möte i Kabul april/maj 2017.

⁴⁵ 25 dödade och 90 skadade.

⁴⁶ UNAMA, Annual Report 2015 samt 2016.

⁴⁷ Lokal analytiker A, möte i Kabul april/maj 2017.

⁴⁸ AAN, *With an Active Cell in Kabul, ISKP Tries to Bring Sectarianism to the Afghan War*, 2016-10-19.

⁴⁹ UNAMA, Annual Report 2016.

⁵⁰ Ibid, s. 34ff.

⁵¹ Ibid, s. 34, fotnot 120.

⁵² The Guardian, *Suicide bomber strikes at Shia mosque in western Kabul*, 2017-06-15.

Talibanrörelsen har fördömt attackerna mot shiamuslimer och i samband med detta refererat till shiamuslimer som ”bröder”.⁵³ Även om rörelsen historiskt, under sitt styre av landet, har genomfört massakrer på hazarer så har de efter 2001 undvikit att uppvigla till sekteristiska spänningar eller våld som kan väcka sekteristiskt hat.⁵⁴ Talibanrörelsen har idag inte intresse av att skapa spänningar mellan olika etniska grupper i landet och distanserar sig från sekteristiska attacker.⁵⁵ Det finns idag ett litet antal, både shiitiska och sunnitiska, hazarer inom talibanrörelsen, och det finns även lokalt olika överenskommelser mellan talibanrörelsen och hazarsamhällen. Även om en del av dessa överenskommelser tillkommit under press så innebär de idag exempelvis löften om att inte angripa varandra och att talibanrörelsen ska få tillgång till genomfart i hazarområden.⁵⁶ I provinsen Ghazni som bebos av olika folkgrupper har många stamm/byäldste från olika etniska grupper goda relationer med talibanrörelsen.⁵⁷ Stammar eller byar som ligger nära talibanrörelsens fästen och som generellt vägrar att stödja taliban riskerar dock att attackeras. Talibanrörelsen kommer att utsätta sådana byar för övertalning, press eller tvång för att vinna över dem på den egna sidan. Stamm/byäldste har också varit en vanlig måltavla för talibanrörelsen när dessa motsatt sig samarbete med rörelsen.⁵⁸

Oaktat rörelsens centrala hållning så kan det lokalt finnas enstaka kommandanter och grupper med ett annat fokus, men talibanrörelsens skuggadministration gör att det finns tydliga strukturer inom rörelsen och om en lokal talibangruppering trakasserar ett hazarsamhälle så vet äldste inom hazarsamhället vilka de ska kontakta för att försöka förhandla fram en lösning. Talibanrörelsen av idag har ett intresse av att växa nationellt och har för att göra detta medvetet rekryterat medlemmar från andra befolkningsgrupper än pashtunsamhället som utgjort, och alltjämt utgör, kärnan i rörelsen sedan dess tillkomst. Talibanrörelsens strategi är numera således att vinna ett så brett stöd som möjligt genom att också rekrytera andra etniciteter på olika platser i landet, främst uzbeker och tadjiker i norr. Vilken deras hållning skulle vara eller hur de skulle agera om de i framtiden skulle återkomma till en maktposition i Afghanistan, är dock svårt att sja om.⁵⁹

ISKP:s försök att initiera en sekteristisk våldsspiral i landet har ännu inte haft avsedd effekt även om en källa i Kabul uppger att man kunnat se en viss ökad militarisering inom hazarsamhället. En annan källa menar dock att

⁵³ AAN, *With an Active Cell in Kabul, ISKP Tries to Bring Sectarianism to the Afghan War*, 2016-10-19.

⁵⁴ FN-organisation B, möte i Kabul april/maj 2017 och AAN, *With an Active Cell in Kabul, ISKP Tries to Bring Sectarianism to the Afghan War*.

⁵⁵ Lokal analytiker B, möte i Kabul april/maj 2017.

⁵⁶ EASO, *Country of Origin Information Report: Afghanistan – Recruitment by armed groups*, September 2016 och Lokal analytiker B, möte i Kabul april/maj 2017.

⁵⁷ Lokal kvinnoaktivist, möte i Kabul april/maj 2017.

⁵⁸ EASO, *Country of Origin Information Report: Afghanistan – Recruitment by armed groups*, September 2016, s. 24.

⁵⁹ Lokal analytiker B, möte i Kabul april/maj 2017.

hazarerna inte har beväpnat sig i högre grad utan är mer fokuserade på vad man anser är diskriminering mot hazarer från regeringen sida, bland annat med hänvisning till trätomål kring elförsörjning i Hazarajat.⁶⁰

UNAMA registrerade under 2016 en minskning av antalet hazarkidnappningar. Under 2016 registrerades 16 incidenter som involverade 85 civila hazarer, att jämföra med 26 incidenter och 224 kidnappade hazarer under 2015. Av de 85 hazarer som kidnappats 2016 dödades 5 medan resterande frigavs oskadda. Provinser där hazarkidnappningar skedde var Baghlan, Uruzgan, Sari Pul, Daikundi, Maidan Wardak och Ghor. I Wardak ökade antalet incidenter från två stycken 2015 till sju incidenter under 2016. Orsaken till kidnappning av hazarer i Wardak ska främst vara pågående markkonflikter mellan hazarer och kuchi i provinsen. Även i Ghorprovinsen skedde en ökning av antalet incidenter. I både Ghor och Wardak företog medlemmar av hazargruppen ”hämnkidnappningar” av civila tadjiker och pashtuner för att säkra frigivning av de kidnappade hazarerna.⁶¹

4. Internflyktingar

Under 2016 fördrevs cirka 650 000 afghaner internt i landet. Antalet var rekordhög⁶² enligt UNOCHA. Människor fördrevs också från ett större antal distrikt än tidigare (229 av landets ca 400 distrikt).⁶³ Helmand, Uruzgan, Kunduz och Farah var de provinser som producerade flest internflyktingar under 2016. De provinser som mottog flest internflyktingar var Helmand, Takhar, Farah, Kunduz och Kandahar. Att flera provinser ligger i topp avseende både att producera internflyktingar och vara destination för desamma följer tidigare känt mönster att många i första hand söker sin tillflykt i närområdet.⁶⁴

Under perioden 1 januari till 4 juni 2017 minskade antalet nya internflyktingar med 44 procent jämfört med samma period rekordåret 2016.⁶⁵ Per den 11 juni i år hade drygt 126 000 individer flytt internt under 2017, från 29 av landets 34 provinser. Uruzgan, Kunduz och Baghlan hörde till de provinser som flest människor flytt från under året.⁶⁶

Under 2016 återvände också över 600 000 afghaner från Pakistan på grund av en försämrad situation för dem där. Återvändandet från Pakistan

⁶⁰ Internationell organisation A samt FN-organisation A, möten i Kabul april/maj 2017

⁶¹ UNAMA, Annual Report 2016, s. 67f.

⁶² Dock är IDP-uppskattningar gjorda före 2012 mindre tillförlitliga.

⁶³ UNOCHA, Humanitarian Response Plan, 2016 Year-end Report, s.5.

⁶⁴ AAN, *Over Half a Million Afghans Flee Conflict in 2016: A look at the IDP statistics*, 2016-12-28.

⁶⁵ UNOCHA, *Afghanistan Weekly Field Report*, 28 maj-3 juni.

⁶⁶ UNOCHA, *Afghanistan: Conflict Induced Displacement (as of 11 June 2017)*

förväntas fortgå under 2017 bland annat på grund av ökade trakasserier mot denna grupp i värdlandet.⁶⁷

I mitten av juni 2017 hade drygt 68 000 dokumentlösa⁶⁸ afghaner från Pakistan återvänt till hemlandet sedan början av året. Under samma period hade drygt 150 000 afghaner återvänt från Iran, men dessa assisteras av IOM i mindre grad än de återvändande från Pakistan vilka i många fall varit borta från hemlandet i decennier. IOM menar att antalet återvändande afghaner från dessa två länder snabbt kan gå upp igen och bedömer att cirka 600 000 dokumentlösa afghaner kan komma att återvända under 2017.⁶⁹

Cirka 60-70 procent av de hittills återvändande från Pakistan har bosatt sig i Jalalabad city eller närliggande distrikt i den östliga Nangarharprovinsen, vilket där ansträngt resurserna inom sjukvård och utbildning. Internationella organisationer och olika NGO:er har assisterat de återvändande genom exempelvis bidrag till mat och boende eller genom att tillföra lärarresurser och tält i vilka undervisning kan bedrivas. Boendepriiser har ökat markant i många områden till följd av återvandringen och det har även blivit avsevärt svårare att få tag på arbete, även för daglönare, till följd av den ökade konkurrensen om de arbetstillfällen som finns. Om inflyttningen till Nangarharprovinsen skulle fortgå i samma takt som under 2016 med allt större press på arbetsmarknad och social service så finns risken att de redan boende i provinsen vänder sig mot nykomlingarna.⁷⁰

Merparten av de som återvänder från Pakistan gör det efter decennier av bortavaro från landet, vissa har aldrig bott i Afghanistan.⁷¹ Många av dem återvänder till en internflyktsituation då konflikten och förlorade sociala nätverk hindrar dem från att återvända till sina ursprungsorter.⁷²

Kabul är, trots frekventa upprorsattacker mot olika högprofilerade mål där, fortsatt en destination för många av de människor som flyr internt då både säkerheten och serviceutbudet där, relativt sett, anses bättre än ute i många av distrikten. Resurserna är dock begränsade även i Kabul men det finns åtminstone en tillgång till service i städerna, ibland genom privata alternativ, medan service på många andra platser i landet kan vara obefintlig.⁷³ Risken för civilpersoner⁷⁴ att utsättas för konfliktrelaterat våld

⁶⁷ AAN, *Resettling Nearly Half a Million Afghans in Nangarhar: The consequences of the mass return of refugees*, 2017-05-12.

⁶⁸ Dokumentlösa avser de afghaner som inte haft uppehållstillstånd (Proof of Registration) i Pakistan.

⁶⁹ IOM, *Return of undocumented Afghans*, Weekly situation Report 4-10 juni.

⁷⁰ AAN, *Resettling Nearly Half a Million Afghans in Nangarhar: The consequences of the mass return of refugees*, 2017-05-12.

⁷¹ Afghanistan Analysts Network, *Resettling Nearly Half a Million Afghans in Nangarhar: The consequences of the mass return of refugees*, 2017-05-12.

⁷² UNOCHA, Humanitarian Response Plan, januari-december 2017, s. 7.

⁷³ FN-organisation C, möte i Kabul april/maj 2017.

⁷⁴ Med undantag för civila som har koppling till myndigheterna, så som exempelvis civila statstjänstemän, personal inom rättsväsendet och liknande eller andra civila som

handlar främst om att råka befinna sig i närheten när upprorsgrupperna slår till mot ett av sina huvudsakliga mål.⁷⁵

När det gäller återvändande afghaner från Europa så har, under de första fyra månaderna av 2017, i medeltal cirka 80 afghaner per vecka återvänt frivilligt till Afghanistan med IOM:s stöd. Ett mindre antal har också återvänt med tvång.⁷⁶ De flesta återvändande tar sig direkt tillbaka till sina familjer eller byar, och endast ett fåtal har hittills nyttjat möjlighet att bo i IOM:s mottagningscenter Jangalak i västra Kabul.⁷⁷

5. Avslutande analys

Två och ett halvt år efter att ISAF:s stridsuppdrag i Afghanistan upphörde och de kvarvarande internationella styrkorna gick in i en roll med huvudsakligt syfte att vara rådgivande, utbilda, och assistera de afghanska säkerhetsstyrkorna kan konfliktläget beskrivas som ett eskalerande dödläge där konfliktaktivitet och stridigheter intensifieras utan att det sker någon avgörande förändring på slagfältet eller i den rådande maktbalansen mellan konfliktparterna. Den intensifierade konflikten med en allt mer offensiv och rörlig väpnad opposition har medfört att amerikanska styrkor återigen utökat sin medverkan i olika stridsoperationer. Även om olika initiativ till en förhandlingslösning mellan regeringen och den väpnade oppositionen har initierats så ter sig en förhandlingslösning⁷⁸ i nuläget mycket avlägsen. Talibanrörelsen torde inte ha något större intresse av att inleda seriösa förhandlingar så länge som de ser en möjlighet att successivt utöka sin territoriella kontroll på landsbygden samt erövra nya distriktcenter. Konfliktaktivitet, säkerhetsincidentnivåer och antalet civila offer för konflikten kommer möjligen att nå nya rekordsiffror under 2017 eller i vart fall kvarstanna på samma nivåer som tidigare. Sannolikt kommer vi också under det närmsta året att se en fortsatt successiv försämring av läget i Afghanistan eller i vart fall en fortsättning av rådande nuläge. Det finns dock ett antal osäkerhetsfaktorer som medför att läget är svårbedömt och att situationen snabbt skulle kunna förvärras.

En sådan faktor är exempelvis om ISKP skulle lyckas med sitt uppsåt att sätta igång en sektaristisk våldsspiral i landet med uppblossat våld mellan olika folkgrupper som följd.

upprorsgrupperna uppfattar som en legitim fiende p g a deras anknytning till regeringssidan.

⁷⁵ Landinfo, s. 13f.

⁷⁶ 176 personer under perioden oktober 2016 till april 2017 har utvisats från Europa till Kabul enligt uppgift från IOM.

⁷⁷ AAN, *Voluntary and Forced Returns to Afghanistan in 2016/17: Trends, statistics and experiences*, 2017-05-19; FN-organisation C, möte i Kabul april/maj 2017.

⁷⁸ En del menar dock att den fredsöverenskommelse som slöts mellan den afghanska regeringen och HIG (Hezb-e Islami Gulbuddin) i september 2016 efter över sex års förhandlingar utgör ett hoppfullt inslag som skulle kunna visa vägen för andra möjliga avtal. (Lokal journalist, möte i Kabul april/maj 2017)

En drastiskt förändrad strategi i Afghanistan från USA:s sida är en annan sådan faktor. En ökad inblandning i konflikten med en stark truppförstärkning skulle exempelvis kunna bana väg för ett eskalerande proxykrig mellan olika externa aktörer med skilda agendor i landet, beroende på de regionala aktörernas respons. Om USA å andra sidan, vilket inte är troligt, skulle välja att helt dra tillbaka sina kvarvarande trupper i Afghanistan skulle det troligen innebära en långsam förlust för regeringssidan i konflikten.

Vidare så skulle en regeringskollaps i den splittrade politiska ledningen också kunna kasta in landet i ett politiskt kaos som i förlängningen riskerar leda till en utveckling där befolkningen helt faller tillbaka på sina beskyddarnätverk, ofta utifrån etniska skiljelinjer, med möjliga etniska konflikter som följd.

Det troligaste scenariot är dock enligt Lifos bedömning i nuläget en fortsatt succesiv försämring av situationen i landet.

Källförteckning

Elektroniska källor

Afghanistan Analysts Network (AAN), *A Black Week in Kabul: Terror and protests*, 2017-06-04, <https://www.afghanistan-analysts.org/a-black-week-in-kabul-terror-and-protests/>

AAN, *A Black Week in Kabul (2): Who are the most likely perpetrators?*, 2017-06-07, <https://www.afghanistan-analysts.org/a-black-week-in-kabul-2-who-are-the-most-likely-perpetrators/>

AAN, *Resettling Nearly Half a Million Afghans in Nangarhar: The consequences of the mass return of refugees*, 2017-05-12, <https://www.afghanistan-analysts.org/resettling-nearly-half-a-million-afghans-in-nangrahar-the-consequences-of-the-mass-return-of-refugees/>

AAN, *The Battle for Mamand: ISKP under strain, but not yet defeated*, 2017-05-23, <https://www.afghanistan-analysts.org/the-battle-for-mamand-iskp-under-strain-but-not-yet-defeated/>

AAN, *With an Active Cell in Kabul, ISKP Tries to Bring Sectarianism to the Afghan War*, 2016-10-19, <https://www.afghanistan-analysts.org/with-an-active-cell-in-kabul-iskp-tries-to-bring-sectarianism-to-the-afghan-war/>

AAN, *Over Half a Million Afghans Flee Conflict in 2016: A look at the IDP statistics*, 2016-12-28, <https://www.afghanistan-analysts.org/over-half-a-million-afghans-flee-conflict-in-2016-a-look-at-the-idp-statistics/>

AAN, *Voluntary and Forced Returns to Afghanistan in 2016/17: Trends, statistics and experiences*, 2017-05-19, <https://www.afghanistan-analysts.org/voluntary-and-forced-returns-to-afghanistan-in-201617-trends-statistics-and-experiences/>

European Asylum Support Office (EASO), *EASO Country of Origin Information Report – Afghanistan Security Situation*, November 2016, <http://www.refworld.org/pdfid/584ec81e4.pdf>

EASO, *Country of Origin Information Report: Afghanistan – Recruitment by armed groups*, September 2016, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/Afghanistan_recruitment.pdf

IOM, *Return of undocumented Afghans*, Weekly situation Report 4-10 juni, <http://reliefweb.int/report/afghanistan/return-undocumented-afghans-weekly-situation-report-4-10-june-2017>

Landinfo, *Temanotat Afghanistan: Sikkerhetssituasjonen i provinsen Kabul*, 2016-11-25, http://landinfo.no/asset/3471/1/3471_1.pdf

Lifos, *Läges- och scenarioanalys Afghanistan*, 2016-02-03, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=36754>

Operation Freedom's Sentinel/Lead Inspector General Mission, *Report to the United States Congress*, 1 januari – 31 mars 2017, https://oig.state.gov/system/files/lig_oco_ofs_mar2017_508_1.pdf

Rashid, Ahmed, *Moscow moves into the Afghanistan vacuum*, 2017-01-13, <http://www.ahmedrashid.com/wp-content/uploads/2017/01/Moscow-moves-into-the-Afghanistan-vacuum.pdf>

Reuters, 2017.04-28, *Afghan Taliban launch spring offensive as U.S. reviews strategy*, <http://ca.reuters.com/article/topNews/idCAKBN17U0E9-OCATP>

Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction (SIGAR), *Quarterly Report to the United States Congress*, 2017-04-30, <https://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2017-04-30qr.pdf>

The Guardian, *Afghans killed in anti-government protest after Kabul bombing*, 2017-06-02, <https://www.theguardian.com/world/2017/jun/02/afghanistan-protesters-killed-kabul-bombing>

The Guardian, *Suicide bomber strikes at Shia mosque in western Kabul*, 2017-06-15, <https://www.theguardian.com/world/2017/jun/15/suicide-bomber-shia-mosque-kabul-afghanistan>

The New York Times, *Trump Gives Mattis Authority to Send More Troops to Afghanistan*, 2017-06-13, https://www.nytimes.com/2017/06/13/world/asia/mattis-afghanistan-military.html?emc=edit_th_20170614&nl=todaysheadlines&nid=61614212&r=1

TOLONews, *Govt Calls On IEC To Set A Date For Parliamentary Elections*, 2017-06-08, <http://www.tolonews.com/afghanistan/govt-calls-iec-set-date-parliamentary-elections>

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), *Afghanistan: Annual report 2016, protection of civilians in armed conflict*, https://unama.unmissions.org/sites/default/files/protection_of_civilians_in_armed_conflict_annual_report_2016_final280317.pdf

UNAMA, *UNAMA First Quartier 2017 Civilian Casualty Data*, 2017-04-27, https://unama.unmissions.org/sites/default/files/27_april_2017_-_unama_first_quarter_2017_civilian_casualty_data_english.pdf

United Nations, Report of the Secretary-General: *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*, A/71/826-S/2017/189, 2017-03-01, <https://unama.unmissions.org/sites/default/files/n1705111.pdf>

UNOCHA, Humanitarian Respons Plan, *2016 Year-end Report*, https://docs.unocha.org/sites/dms/Afghanistan/afg_hrp_2016_year_end_report.pdf

UNOCHA, Humanitarian Respons Plan 2017, november 2016, <http://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-2017-humanitarian-response-plan-january-december-2017>

UNOCHA, *Afghanistan: Conflict Induced Displacement (as of 11 June 2017)* <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/afghanistan/idps>

UNOCHA, *Afghanistan Weekly Field Report*, 28 maj-3 juni, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Afghanistan%20Weekly%20Field%20Report%2005%20June%202017%20.pdf>

Muntliga källor

Internationell organisation A, möte i Kabul april/maj 2017.

FN-organisation A, möte i Kabul april/maj 2017.

FN-organisation B, möte i Kabul april/maj 2017.

FN-organisation C, möte i Kabul april/maj 2017.

Lokal analytiker A, möte i Kabul april/maj 2017.

Lokal analytiker B, möte i Kabul april/maj 2017.

Lokal journalist, möte i Kabul april/maj 2017.

Lokal kvinnoaktivist, möte i Kabul april/maj 2017.

Lifos publikationer

Landrapport syftar primärt till att utgöra ett underlag till Migrationsverkets rättsliga styrning. Den kan också ge stöd vid handläggning i migrationsärenden.

Temarapport syftar till att ge landinformation i ett eller flera sammanlänkade teman, alternativt ett tema som berör flera länder.

Lägesanalys syftar till att ge en kortfattad lägesbild av en situation i ett land, inklusive en analys kring möjlig utveckling.

Scenarioanalys syftar primärt till att utgöra ett stöd vid prognosarbete, strategiskt beslutsfattande etc. genom att beskriva ett antal möjliga scenarier samt sannolikheten och konsekvensen av dessa.

Fråga-Svar är sammanställningar av information som svar på frågor från Migrationsverkets anställda.

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se